כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת חקת ■ ב' תמוז תשפ"ו ■ 17.06.2026 ■ גליון מס' 895

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

זאת חקת התורה
דבקות האדם ואמונתו בבורא עולם היא השלמות האנושית. בספרו עין...
המשך בעמ' 2

נָתוֹן תִּתֵּן
הפלת אוייבי ישראל
לאחר שאהרון הכהן נפטר ומסתלקים ענני הכבוד מעל ישראל, היו מין...
המשך בעמ' 2

קליטה וספיגה
בפרשתנו מובאת שירה מיוחדת, שירת הבאר. בתחילת שנת הארבעים, על...
המשך בעמ' 3

בדידי הווה עובדא
האדמו"ד משולנא
גם את האדמו"ר מטולנא הכיר לי יהושע הלפרין. את הסיפור הבא...
המשך בעמ' 4

שביבים
- ותמת שם מרים (כ, א)
- ונצעק אל ה', וישמע קולנו (כ, טז)
- וידבר העם באלוקים ובמשה, למה העליתנו ממצרים למות במדבר (כא, ה)
- יושר דברי אמת
- "וישלח ה' בעם את הנחשים"
- התיקון לקרח - פרה אדומה!

המשך בעמ' 5

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

התשובה לשאלה מדוע לא משה ואהרן הם שהנהיגו את ישראל בכניסתם-כיבושם את ארץ ישראל, מפורשת בפרשתנו: "ויאמר ד' אל משה ואל אהרן, יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם" (במדבר כ, יב). האשמה מוטלת אפוא לפיתחם של משה ושל אהרן. דא עקא, בספר דברים אומר משה לעם ישראל, שהם האשמים בכך: "גם בי התאנף ד' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם. יהושע בן נון העמד לפניך הוא יבוא שמה, אתו חזק כי הוא ינחלנה את ישראל" (דברים א, לז-לח). ובכן, "יען לא האמנתם בי להקדישני", או "בגללכם" אינני נכנס!

רלב"ג רואה בדגשים אלה שני מסרים, שונים אך משלימים.

> "...ואפשר שכבר נתחברה לזה סיבה אחרת, והיא כי מפני שישראל לא היו באופן מן המעלה והחשיבות שיהיו ראויים שתינתן להם הארץ על יד משה רבינו, היה רצון ד' יתעלה שלא יביא אותם משה אל הארץ. וזהו אומרו בפרשת ואתחנן: 'ויתעבר ד' בי למענכם ולא שמע אלי וגו' ' (דברים ג, כו). ואולם היה זה על צד העונש לישראל, כי לו היה זה על יד משה היה מכלה אותם האומות כרגע, לעוצם דבקותו בד' יתעלה, ולחריצותו להיטיב לישראל. ולזה תראה שכבר כילה במעט זמן אנשי הארץ אשר נתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי. ואמנם יהושע בן נון לא היה כוחו יפה כל כך, ונתעצל במלחמות ההם, כמו שנתבאר בספר יהושע, ולזה נשארו מהאומות ההם מה שהיה סיבה למכשול ישראל בתועבותיהם, ולהביא עליהם רעות גדולות, כמו שנתבאר בספר שופטים, כי ד' יתעלה השאירם לבעבור נסות בם את ישראל".

הדגש שבפרשתנו מתמקד במשה ואהרן, בחטא שלהם ובענישה שלהם. ברם, או-אז צריכה להישאל שאלה: מדוע עם ישראל נענש? וכי לא ברור שהכנסת משה ואהרן את עם ישראל לארץ ישראל, תהא יותר "איכותית" מהכנסתם על-ידי יהושע? צא ולמד מה קרה בסופו של דבר: בעוד שמשה מנהל מלחמות-בזק וכובש בהליך זריז את עבר הירדן המזרחי - נחלות ראובן, גד וחצי שבט מנשה, הרי שיהושע בן נון אפילו בערוב ימיו עדיין לא השלים את כיבושה של ארץ ישראל, עבר הירדן המערבי. בכך, לא רק שלא הושלם קיום מצוות הירושה והישיבה בארץ ישראל, אלא שהאומות שנותרו בה "הביאו עליהם רעות גדולות". ואם תוצאה עגומה זו נבעה מכך שלא משה הוא שהנהיג, ולו גם בשל חטאו, חוזרת השאלה: מה עם ישראל אשם בכך!

לכך בא הדגש השני: בגללכם". עם ישראל אינו יכול לרחוץ בניקיון כפיו ולומר שבו אין אשמה. ארבעים שנות המדבר היו כרוכים בקשיים רבים מאוד: חטא העגל וחטא המרגלים, המתאוננים והמתאווים, בנות מדין והמעפילים, ועוד. בכך איבד עם ישראל את זכותו להנהגה רוממה כזו של משה - "פני חמה", והיה עליו להסתפק בזו של יהושע - "פני לבנה".

כך שב והבהיר רלב"ג גם ב"תועלות" של פרשתנו, ועוד הוסיף על כך ב"תועלות" שבפירושו לספר יהושע (ד, כ - התועלת השלישי). זאת ועוד; שם הוא מחזק את תפיסתו, בהצבעתו על כך שבד בבד עם האמירה שמשה אינו מכניס, קורא אותו ד' בתואר הנכבד - "עבדי":

> "להודיע שסיבת בלתי עבור משה את הירדן היה חטא העם, וזה למדנו בעבור... שבזה המקום שהתבאר בו שלא הסכים הש"י שיעבור משה את הירדן, ולזה נתן סיבה במה שציווה יהושע שיעבור את הירדן אחר היות משה מת, תמצא שקרא אותו הש"י 'עבדו'. וזה ממה שיורה כי לא היה זה לו בחטאו. ולזה אמר במשנה תורה גם בי התאנף ד' בגללכם וגו'...".

גם אם אין בכך כדי להעלים את חטא משה ואת הענשתו, יש בכך כדי להעמיד דברים על דיוקם: היעדר הנהגתי - אומר להם משה - הוא לא פחות "בגללכם" מאשר בגללי, ולכן גם אתם נענשים על כך. ■

זאת חקת התורה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

דבקות האדם ואמונתו בבורא עולם היא השלמות האנושית. בספרו עין אי"ה (ברכות פ"א אות כג) מסביר **הראי"ה** שישנם שני דרכים להשיג את השלמות האנושית: האחד, היא דרך **המחקר** וההתפלספות, עד שיכיר את האמת בהגיון שכלי ובמופתים חותכים. והשנייה, דרך **התמימות** הנובעת מישרות הלב והנטייה הישרה שממנה באה האמונה השלימה. רבי יהודה הלוי בספרו '**הכוזרי**' (מ"ב סוף אות כו) מסיים, לאחר שנתן הסבר שכלי לעבודת המקדש, ואומר שהוא אינו מחליט שההסבר שלו הוא ההסבר האמיתי והנכון לעבודת המקדש, להיפך, הנכון הוא שהיא נעלמת ונעלה ממה שהסברתי. אלא צריך לומר על התורה ש"היא תורת האלוקים, ומי שקבלה בתמימות, בלי התפלפלות ובלי התחכמות, **הוא מעולה מן המתחכם והחוקר**". ועם זאת יש לדעתו בדיעבד מקום גם לחוקר, כי מי שנטה מן המדרגה העליונה של האמונה התמימה ופנה אל המחקר, לאדם זה מוטב כי יבקש טעם שכלי לדברים האלה אשר יסודם בחוכמה האלוקית, וזה עדיף מאשר יעזבם לסברות רעות וספקות המביאות את האדם לאבדון. לפי ריה"ל האמונה התמימה היא העדיפה ויש לאחוז בה לכתחילה.

שיטה הפוכה מזו של ריה"ל יש לרבינו בחיי בספרו '**חובות הלבבות**' (הקדמה). לדעתו האמונה התמימה היא בדיעבד, למי שאין בו יכולת לעיין מפני קוצר הכרתו וחלישות הבנתו, או ב"מצוות השמעיות" שאין האדם יכול להגיע להבין טעמן מדרך השכל, במקרים אלו ההזדקקות לאמונה התמימה היא במקומה. אבל אם אתה איש דעת ותבונה, שתוכל לעמוד ולהבין בשכלך מה שקבלת מהחכמים בשם הנביאים, מיסודות הדת ופרטי המצוות, אתה **מצווה** להשתמש בתבונתך ובדעתך עד שהם יתבררו לך מדרך הקבלה (המסורת) והשכל יחד, ואם תתעלם מההבנה השכלית תהיה כמקצר במה שאתה חייב לבוראך.

במחלוקת זו שבין ריה"ל וחוה"ל מצדד **הרב קוק** כדעתו של ריה"ל, וב'עין אי"ה' (שם) כתב: "ובצדק שיבח בכוזרי את דרך התמימות יותר מדרך המחקר על פי דרכי החכמה". ובמקום אחר הסביר מדוע אין האדם יכול לסמוך על כוח שכלו בלבד: שכמו שיש גבול לחושי האדם השולטים על מרחק מוגבל, כך יש גבול גם לשלטון השכל והשגתו, אשר מעבר לו גם אם יתאמץ האדם בכל כוחו לא יוכל עבור אותו. ולמרות זאת סובר הראי"ה שלא רק שיש לנו רשות אלא הדבר חובה עלינו, להשתדל בחקירת וצריפת הדעות העליונות במצרף השכל העיוני. וההשתדלות הזו יש לה תועלת כפולה: **האחת**, שנדע להשיב למחרפנו, בבחינת 'דע מה שתשיב'. **השנייה**, שתורת ה' ומצוותיה לא תהיה אצלנו כמצוות אנשים מלומדה, אלא שהתורה תהיה שלימה בלבנו במחשבה, ובאיברינו במעשה.

הרמב"ם (בסוף הל' תמורה) כתב: "אעפ"י שכל חוקי התורה גזירות הם, ראוי להתבונן בהן וכל מה **שאתה יכול לתן לו טעם** תן לו טעם". והנה למרות שיטתו של הרמב"ם שיש לתן טעמים למצוות, אף הוא מכיר במגבלותיו של שכל האדם, כמו שכתב בסוף הל' מעילה: "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף עניינם **כפי כוחו**, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהא קל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כבמחשבתו בשאר דברי חול". בסיכום אפשר לומר שמוסכם לפי כל השיטות שיש מקום גם לאמונה וגם למחקר, והוויכוח ביניהם הוא מי מהם הוא לכתחילה ורצוי, ומי מהם הוא בדיעבד כצורך והכרח.

נָתוֹן תִּתֵּן
הפלת אוייבי ישראל

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שאהרון הכהן נפטר ומסתלקים ענני הכבוד מעל ישראל[1], היו מין האומות שדימו שניתן לשוב ולהילחם בישראל. וכך באים בני עמלק ומתחפשים לכנענים פשוטים[2], בבואם לערוך קרב מול ישראל. ואין הם מצליחים אלא לשבות שפחה אחת מישראל[3], ולנסות לשוב למקומם.

בני עמלק ישבו מעבר לירדן, בחלק המערבי שמול לים המלח. והמלחמה עליה מדבר הכתוב, נערכה בחלק המזרחי של הירדן. אך יחד עם זאת, עם ישראל נדר נדר - להחרים את ערי העמלקי בערד, לאחר שייכנסו לארץ ויכבשו אותה בימי יהושע.

ואמנם אכן קיימו זאת בני ישראל, כשלאחר מות יהושע הם פשטו על ערי הנגב והחרימו אותם כליל. ואף קראו לאותו המקום חרמה, מהיום ההוא והלאה[4]. והתורה בחרה לציין זאת כבר עכשיו, למרות שעברו לא מעט שנים עד אשר הדבר נעשה בפועל.

כל זאת היה, כיוון שישראל הכניסו עצמם לדבר - בשבועה

ובמעשה. ולמרות הפגיעה הסמלית לכאורה, בשביית שפחה אחת מישראל. עם ישראל לא הבליג על הדבר, ופעל מייד להשיב מלחמה כנגד אויביו.

עצם כניסת ישראל למלחמה, כשאין להם הגנה משמים של ענני הכבוד - ואף אהרון הכהן כבר לא עמם, היוותה עליית קומה. עם ישראל הופך להיות עם העומד בזכות עצמו. לא רק כי יש לו מנהיגים גדולים, אלא פשוט מעצם היותו עם ישראל.

לכן עם השלמת החלק הראשון של מחיית העמלקי, עם ישראל החל לקחת את גורלו בידו מכאן ואילך. כך שלמרות שלא הייתה התגרות כל שהיא של סיחון ועוג עם ישראל, יוצא עם ישראל להילחם עמהם - וכובש את ארצותיהם מידיהם.

בפרק הזמן של שישה חודשים (מפטירתו של אהרון, שהייתה בראש חודש אב[5] שבשנת הארבעים ליציאת מצרים. ועד ראש חודש שבט[6], אז החל משה לתת את ספר דברים לעם), עלה בידי ישראל לכבוש ולהחרים, את כל ערי האמורי אשר בעבר הירדן המזרחי[7]. מאזור צפון ים המלח, ועד להר חרמון.

בעצם הפלת אותן האומות, הוכשרה הדרך והגיעה השעה - לכבוש את ארץ כנען מידי האומות. כשאף רחב מציינת באזני המרגלים, שלבבם נמס מעצם שמיעת מלחמות סיחון ועוג - וניצחון ישראל עליהם[8]. שכן כל הימצאם של אותם ענקים ואומות - סיחון ועוג, לא היה כי אם בכדי למנוע את כיבוש הארץ[9]. ולאחר הפלתם יחד עם כל בני עמם, נפתחה הדרך לכיבוש הארץ המערבית. וכל עצם נתינת הכוח לעמלק, שיכלו לשבות שביה מישראל, לא היה זה אלא בכדי שניתן יהיה להחרים אותם בנדר גדול לאלוקים[10]. וכך גם האומות לא יוכלו לטעון כנגד ישראל, על השבתם מלחמה אחת שערה.

אף אנו בימינו אלו, נדרשים לקחת את גורלנו בידינו. ולא ניתנה להם היכולת לפגוע בנו, אלא בכדי שלא יוכלו להצדיק עצמם - בהגיע עליהם הדין מאת ה' על מעלליהם עמנו. ומתוך פעולתנו עם ק-ל, נביא להפלת מורא על כל יושבי הארץ. בהבאת השלום עלינו ועל כל ישראל, והחזרת כל הארץ לידינו.

או אז יתבררו ויתלבנו הדברים, והשביה אשר נשבתה מאתנו - בהילקח הכבוד מישראל. תשוב למקומה, בגידול שמנו באומות ובעולם כולו.

וראו כל עמי הארץ, כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

1 - **וישמע הכנעני** שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד - רש"י במדבר כא, א
2 - **יושב הנגב** זה עמלק שנאמר (במדבר, יג) 'עמלק יושב בארץ הנגב' ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר 'אם נתון תתן את העם הזה בידי' - שם
3 - **וישב ממנו שבי** אינה אלא שפחה אחת - שם
4 - ונדרו ישראל נדר לה' שאם יתן אותו בידם שיחרימו כל אשר להם לה' וספר הכתוב כי שמע השם תפלתם ונדרו נדר לה' ושלמו אותו כי הרגו אותם עתה בימי משה.... ונתנו כל שללם לאוצר בית ה'. והשלים עוד בכאן לספר כי החרימו ישראל גם את עריהם אחרי בואם בארץ כנען, אחרי מות יהושע לקיים את נדרם אשר נדרו, ויקראו שם הערים 'חרמה' והוא מה שנאמר בספר שופטים (א, טז) 'ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד' ושם כתוב (פסוק יז) 'וילך יהודה את שמעון אחיו ויכו את הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה ויקרא את שם העיר חרמה', ושם נשלם הנדר הזה - רמב"ן במדבר כא, א
5 - ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים **בחדש החמישי באחד לחדש** - במדבר לג, לח
6 - ויהי בארבעים שנה **בעשתי עשר חדש באחד לחדש** דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אתו אלהם - דברים א, ב
7 - ויאמר ה' אל משה אל תיראא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון - במדבר כא, לד
8 - כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים **ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחן ולעוג אשר החרמתם אותם** - יהושע ב, י
9 - **ולא נתן סיחון וגו"** לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות. כיון שאמרו לו ישראל (במדבר, כ) 'נעברה נא בארצך', אמר להם כל **עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם** ואתם אומרים כך - רש"י במדבר כא, כג
10 - והזכיר הכתוב הזה להודיע כי מפני שראו ישראל מתחלה כי גבר הכנעני נדרו הנדר הזה להחרים כל שללם לה' וישמע השם בקולם ויתכן שנאמר עוד כי קצף השם על הכנעני הזה בעבור שבא מארץ מרחקים להלחם בישראל ולא ירא אלהים ורצה שיהיה לחרם על כן הגביר אותו מתחלה כדי שידרו להחרימו לה' - רמב"ן במדבר כא, א

קליטה וספיגה

/ הרב ידידיה נוימן

בפרשתנו מובאת שירה מיוחדת, שירת הבאר. בתחילת שנת הארבעים, על סף הכניסה לארץ מתפרצת לה שירה פלאית ומיוחדת זו שבו עם ישראל מודה להשם על המים שמסופקים לו תמידית. השפת אמת (תרנ"ב) מדגיש הבדל בולט בין השירה של פרשתנו לבין שירת הים שנאמרה על גדות ים סוף בתגובה לנס קריעת הים. לעומת שירת הים בה מוזכרת מעורבות ושותפות של משה רבינו, "אז ישיר משה ובני ישראל", בשירת הבאר עם ישראל שר לבדו ומעצמו מבלי להזדקק להנחייתו של משה "אז ישיר ישראל את השירה".

השפ"א מסביר שהבאר כמקור מים וחיות מסמלת את התורה שבעל פה שהרי כמאמר חז"ל "אין מים אלא תורה", ובתור שכזו היא מהווה השלמה לחיות המתקבלת בצורה ניסית מהמן שמסמל את התורה שבכתב. הבסיס הגולמי והמוצק של התורה מתקבל משמים בתיווכו של משה רבינו בדמות המן ואחריו נצרך המשקה שיאפשר את העיכול והספיגה של המזון בכל הגוף. המים הללו הם התורה שבעל פה- העמל והתרגום שמשקיעים חכמי הדור בעיבוד וליבון האור האלוקי אל החיים הממשיים שלנו.

המבט על התורה, על שני חלקיה, כמזון שמחייה את העם והעולם מתבטא גם בכך שאנו מברכים על התורה שתי ברכות. הברכה הראשונה משמשת כברכה שלפני האכילה, כהכנה לקראת האור האלוקי שמתקבל מלמעלה. והברכה השנייה משמשת כברכה שלאחר האכילה כהודאה על כך שיש ביכולתנו לספוג בכל גופנו ולהתברך מכל הטוב הזה.

בדימוי זה מסתתרת ההבנה שכדי להידבק באור האלוקי המונח בתורה על עם ישראל לבנות שתי קומות יסודיות ונפרדות. הקומה הראשונה עסוקה בעצם הזכות והאפשרות לקלוט את האור האלוקי המגיע אלינו מלמעלה. את האור הזה אנו יכולים לספוג בזכות דמותו הפלאית של משה רבינו שעולה ומתעלה אל הר סיני

ומכוח מדרגתו זו הוא מביא את התוכן האלוקי העליון אל עולמנו. קומה זו חייבת להיות נקיה ומדויקת, וממילא מצריכה דמות פלא קדושה ועליונה כמשה רבינו.

ואז, לאחר קבלת השפע מלמעלה, נצרכת עבודה קשה ורבה- עבודה מלאת עמל ומאמץ של חפירת בארות וחציבת דרכים, שיאפשרו קליטה וספיגה של התורה בעולמנו. את העבודה הזו מובילים חכמי כל הדורות בעמל תובעני ומדויק בבתי המדרש. לא לחינם מוזכרת המילה באר מ"ח פעמים בתורה, מספר שמקביל למ"ח הדרכים שבהם התורה נקנית. שלב העמל והקליטה דורש עבודה אנושית מדויקת וקשה של תיקון מידות ובניית מסילות, אך בלעדיו לא נצליח באמת להתברך מהאור הגדול שגנוז בתורה. התורה שבעל פה חייבת להיבנות ביצירה מפוארת ומדוקדקת שתפיץ את המזון המונח בתורה האלוקית שבכתב אל כל מרחבי ואורחות החיים.

שירת הים, שמגיעה כתגובה לנס אלוקי עליון שקודם למעמד קבלת התורה מסמלת את ההתארגנות של עם ישראל לקליטת האור האלוקי מלמטה. לכן, משה רבינו הוא שמוביל את המהלך כך שבזכותו ומכוחו עם ישראל מצליח גם הוא לשיר ולהודות על הברכה שקיבל. אך כעת, על סיפה של שנת הארבעים, כשעם ישראל כבר עבר שנות דור במדבר וקנה לו את היכולת לעמול וליצור את תורתו מכוח הספיגה של התורה האלוקית שקיבל בסיני, העם הוא שמוביל ומודה להשם בקול גדול.

שירת הבאר, שירת התורה שבעל פה, עולה ובוקעת מגרונה של האומה. שירה מלאת חיות שנבנתה בארבעים שנות הליכה קשה ומאתגרת במדבר שמסמלת את החיבור ואת הדבקות השלימה בין האומה לאלוקיה. לכן, עם ישראל בעצמו מתפרץ ומודה. גאה ושמח בתורה שבנה ויצר, תוך דביקות גדולה וקבלה מתמדת ממשה ותורתו.

שתי השירות נצרכות בחיי האומה, ממש כמו שתי הברכות שסובבות את האכילה הגשמית. ההודאה על הטוב האלוקי שמושפע עלינו כל העת מלמעלה, וההודאה על כל הכלים הקיימים בעולמנו שמאפשרים את ספיגת אותו האור והפיכתו למנוע מצמיח ובונה בחיינו. מאז ועד היום, דבקותה של האומה בשתי הקומות של התורה היא התנאי לקיומו הבריא של מנגנון הדבקות בתורה. קליטה מתמדת ובלתי פוסקת של אור אלוקי עליון ומאמץ אדיר של עיבוד וספיגה אל תוך חיינו אנו.

בדידי הוה עובדא

האדמו"ר מטולנא

גם את האדמו"ר מטולנא הכיר לי יהושע הלפרין. את הסיפור הבא, ראיתי במו עיני.

האדמו"ר מטולנא הזקן היה יהודי קדוש בכל קנה מידה. צדיק נסתר. הוא נהג להסתיר את גדלותו והתנהל כאנטי אדמו"ר. למשל, הוא שילם לאיזה עני בכותל המערבי, על מנת שבכל פעם שהוא יגיע לכותל, יבוא אותו העני ויקלל אותו. ואכן, העני קילל אותו בקללות נמרצות. אנשים ניגשו אליו ואמרו לו: איך אתה מדבר אל האדמו"ר? מה אעשה? שאל העני. הוא נתן לי כסף כדי שאקלל אותו. העני ניגש אח"כ לאדמו"ר ואמר לו: רבי, אני לא יכול יותר לקלל אותך...

כשנכנס האדמו"ר לאיזה בית, היו חולקים לו כבוד ושרים "שאו שערים". במקרה כזה הוא היה אומר: רק רגע, נכנס לחדר צדדי ועושה שם 'סלטה' על הרצפה כדי לבטל ולבייש את עצמו.

היכרתי אותו כאשר הייתי באחת משבתות החורף בבית וגן, והלכתי לביתו של האדמו"ר מאמשינוב בליל שבת. כשבאתי לשם גיליתי שלא התקיים שם שום 'טיש'. מישהו אמר לי, לך לאדמו"ר מטולנא. כשהגעתי אליו, ראיתי שהוא רוקד עם ילדים. לא היה שם אף מבוגר. הצטרפתי למעגל ורקדתי איתו ועם הילדים. זו הייתה ההיכרות הראשונה שלי עימו. אח"כ הייתי מגיע לשם מפעם לפעם. בסוף ימיו חלה בסכרת והיה חלש ביותר (אם אינני טועה גם קטעו לו חלק מהרגל).

פעם הייתי אצלו בטיש בפורים עם יהושע הלפרין. הוא בקושי אכל משהו. בסוף הארוחה הביאו לו לפתן עם שזיפים. השמש שלו, דינקל, נתן לו לשתות מעט מהנוזל ואח"כ נתן לו שזיף. הוא אכל מעט מהשזיף והוציאו מפיו. במו עיניי ראיתי איך דינקל מכניס את השזיף לפה, מוצץ אותו עד דק ומחזיר את הגלעין לצלחת. אמרתי לעצמי: אם אדם כמו דינקל, שהוא שמשו של האדמו"ר וחי עימו יומם ולילה, עושה דבר כזה, משמע שהאדמו"ר צדיק עליון וקדוש קדוש ייאמר לו. לדעתי הוא היה אדמו"ר שהתקופה "פספסה" אותו.

על האדמו"ר מטולנא, מתוך הערך בויקיפדיה:

רבי יוחנן טברסקי (באלול ה'תרס"ו - כ"ה בכסלו ה' תשנ"ט. 26.08.1906 -14.12.1998)

נולד בטולצ'ין לרבי דוד מרדכי. בילדותו היגר אביו לארצות הברית. בבחרותו, עלה לארץ ישראל ללמוד בישיבה וקיבל היתר הוראה מר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, ור' יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל. הוא למד בישיבת אוהל משה ואצל רבנים נוספים. בשנת תרפ"ז חזר לבית אביו. נישא לצפורה פערל, בתו של רבי משה לנגר, האדמו"ר מסטרטין טורונטו, והתגורר לאחר נישואיו במונטריאול. פתח בית מדרש בשם "קהל חסידים - קהלת דוד" וכיהן שם כאדמו"ר. בשנות השואה היה פעיל בהצלת יהודים ובעזרה לקליטתם. בשנת תש"א סייע לחסידי חב"ד להקים את ישיבת תומכי תמימים במונטריאול. בשנות בחרותו כשהיה בארץ ישראל היה מקורב לרבי נח גד וינטרוב.

בשנת תשט"ו עלה לארץ ישראל והתגורר בשערי חסד , בית הכרם ולבסוף עבר לבית וגן ופתח שם בית מדרש. הוא נהג בפשטות ובצניעות, ונהג לבזות את עצמו בהנהגות מוזרות, כגון גלגולי ראש. הוא ראה את עצמו כחסיד גור, והלך תדיר לטישים של האדמו"רים. בסוף ימיו החלו להתקבץ סביבו חסידים. בשנתיים האחרונות לחייו התגורר בבני ברק, שם נפתח בית כנסת של החסידות.

שביבים / לע"נ שאול שיף

ותמת שם מרים (כ, א)

ידועים דברי רש"י: "למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה קורבנות מכפרים, אף מיתת צדיקים מכפרת".

ודברים אלה לכאורה אינם מובנים - מה הכוונה "מה קרבנות מכפרים"? הרי כששוחטים פרה אדומה ומזים מאפרה על האדם, אין זה כדי לכפר עליו (כמו חטאת, אשם וכו'), אלא לטהרו מטומאת מת! אין כאן שום "עוון" שעשה האדם, אלא כל העניין הוא לטהרו מטומאתו.

אלא שההסבר לזה הוא כך: הנה, כבר הקשו רבים, שישנה סתירה: מצד אחד, מצוות פרה אדומה נחשבת תמיד למצווה חסרת טעם (וכפי שכותב רש"י בפרק יט פסוק ב - "גזרה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה"), ומצד שני, רש"י מביא בסוף פרק יט בשם "רבי משה הדרשן", שמצוות פרה עניינה לכפר על חטא העגל. ומוסיף שם רש"י לבאר כיצד משום כך, כל פרט בדיני פרה אדומה מכוון כנגד חטא העגל. ואם עניינה של המצווה הוא לכפר על חטא העגל, אם כן נמצא שיש למצווה טעם?

אלא שהתשובה לזה היא - באמת, למצוות פרה אדומה אין טעם, אך דווקא משום כך (משום שמקיימים אותה ללא טעם), בזה בדיוק היא מכפרת על חטא העגל; כאשר מקיימים מצווה כראוי גם ללא ידיעת טעמה, מתוך אמונה וידיעה שכך קבע הקב"ה ואין להרהר אחר הדברים, זה גופא מה שמכפר על חטא העגל. שכל השורש שלו היה מלכתחילה חסרון אמונה בקב"ה ועשיית חשבונות מוטעים. עם ישראל מכפר על חוסר האמונה שבחטא העגל, בכך שהוא מקיים מצווה גם ללא טעם שכלי נגלה, ואף כשיש בה לכאורה סתירות פנימיות. ואם כך, נמצא שאין הדברים סותרים: מצד אחד, אכן אין למצווה טעם ידוע שאנו יכולים להבינו; ומצד שני, זה גופא, קיומה ללא טעם כזה, מכפר על חטא העגל.

ואם כן, זו גם התשובה לשאלה, מדוע פרה אדומה נחשבת ל"מכפרת": אכן נכון, שמטרת מצוות פרה אדומה היא לטהר מטומאת מת; אך כאשר עם ישראל מקיים מצווה זו למרות שטעמה אינו ידוע, הרי שעצם קיום המצווה בדרך זו, מתוך אמונה וללא ידיעת הטעם, מתקן ומכפר על עם ישראל מחטא העגל, כמבואר לעיל; ובדרך זו נמצא שפרה אדומה לא רק מטהרת את טמא המת, אלא גם "מכפרת" על עם ישראל.

ומכאן גם מובנת ההשוואה , "אף מיתת צדיקים מכפרת" וכו': שהרי חלק מהכפרה במיתתם של צדיקים, היא בכך שהנותרים בחיים אינם מהרהרים על הגזירה ונשארים איתנים באמונתם על אף שהסיבה למיתת הצדיק איננה מובנת להם.

(לימוד יומי)

ונצעק אל ה', וישמע קולנו (כ, טז)

בפירוש אבני אליהו על התפילה (פירוש רבי אברהם בן הגר"א על התפילה, המורכב מדבריו ודברי אביו הגר"א; הפירוש מודפס בתוך סידור "אישי ישראל), עומד המחבר על משמעות ברכת "שמע **קולנו**" בתפילת שמונה עשרה: הנה, אין אנו אומרים "שמע אמירתנו", או "דיבורנו", אלא "שמע **קולנו**", כי יש הבדל בין "קול", לבין "דיבור": ב"דיבור", אדם מסביר ומטעים את כוונתו, ואילו "קול" הוא עצם ביטוי הרצון, ללא טעמים או נימוקים, ובלשונו - "פירוש, שיש הבדל בין דיבור לקול, דיבור הוא להטעים את כוונתו, וקול, הוא קול דברים היוצאים מרצון האדם בלא טעם".

ובהתאם לכך, כשאומרים **"לשמוע בקול" מישהו**, הכוונה היא למלא אחר רצונו, ללא קשר לצדקת נימוקיו או הסבריו; למשל, כאשר הקב"ה אומר לאברהם בפרשת וירא (בראשית כא, יב), "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", הכוונה היא, עשה כרצונה למרות שאתה סבור שאין לה נימוק מספיק, ולא מוצדק בעיניך לגרש את ישמעאל; דוגמה נוספת - נאמר "עקב אשר **שמע אברהם בקולי**" (בראשית כו, ה), והכוונה היא לשבח את אברהם, שעמד בניסיונותיו (עיין רש"י שם) וקיים את ציוויי מכוח עצם העובדה שכך רציתי וציוויתי, גם כשלא הבין את טעם הציווי.

ואף כאן בברכה זו, אנו מבקשים מהקב"ה שימלא רצוננו **<u>גם אם אין</u>** **<u>לכך טעם מספיק</u>** ואין לנו די זכויות שיצדיקו זאת, וזהו "שמע קולנו".

וממשיך המחבר ואומר, בזכות מה רשאים אנו לבקש בקשה כזו? בזכות האבות, שמילאו אחר רצון הקב"ה ומצוותיו גם מבלי להבין את הטעמים לכך; כך, מידה כנגד מידה, מבקשים אנו שהקב"ה ימלא את רצוננו וישמע את "קולנו" גם כשאין לנו הסברים וזכויות המצדיקות את קבלת בקשתנו.

בפירוש "רינת יצחק" על התורה (הרב אברהם יצחק סורוצקין) מובאים דברים אלה של האבני אליהו, והוא מוסיף ומפרש לפי זה את דברי רש"י כאן בפסוק; שהרי על המילים "ונצעק אל ה' וישמע **<u>קולנו</u>**", כותב רש"י - "בברכה **<u>שברכנו אבינו</u>**, **<u>הקול קול יעקב</u>**, שאנו **<u>צועקים ונענים</u>**". וההסבר לכך הוא כאמור לעיל - עם ישראל התברך בברכה מיוחדת, שישמע ה' את קולו גם בהיעדר זכות או טעם, **<u>בזכות האבות</u>** שקיימו את המצוות בלי טעם.

(לימוד יומי)

■ וידבר העם באלוקים ובמשה, למה העליתנו ממצרים למות במדבר (כא, ה)

עם ישראל מתלוננים על קושי ואורך הדרך, ובתלונתם מתואר "וידבר העם באלוקים ובמשה".

ויש להבין, כיצד מתלוננים גם על הקב"ה וגם על משה? הרי אם הקב"ה הוא המחליט, מה רצונם ממשה, וכי משה פעל מדעתו? [ועיין רש"י המרגיש בכך].

האור החיים מבאר כך: "הגם שיודעים שכל הנהגתם היא על פי ה', ואין משה עושה דבר מדעתו, אף על פי כן התרעמו עליו שהסכים על דעת קונו, ולא הפיל תחינתו לפניו להביאם דרך נכון למועדי רגל".

כלומר, ידעו שהקב"ה הוא המחליט על הובלת דרכם, אך ידעו שבכוחו של משה ותפילתו לשנות, וכעסו מדוע לא פעל עבורם.

■ יושר דברי אמת

פרשת פרה - מצוות פרה אדומה היא חוק - גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה (רש"י).

רק משה רבנו ידע את מכמניה וכוונותיה של פרה אדומה. רמז לדבר:

ל-חטאת **מ**-עפר **ש**-רפת **ה**-פרה ר"ת **למשה**.

הגמ' מביאה: ששלמה המלך רצה לדעת את הטעם ובת קול יצאה ואמרה לו: **"יושר דברי אמת"**.

מסבירים חז"ל: שלמה המלך ביקש שיגלו גם לו כיוון שהר"ת הם גם = **שלמה**, (לא רק= **למשה**, ומן השמים השיבוהו: יושר דברי אמת - לא בערבוביא, אלא ר"ת כפי הסדר.

ולכן "ויקחו אליך" שאתה יודע טעמה. זוהי גם הסיבה שבכל פרה שעשו ערבבו מהאפר של הפרה הראשונה שמשה רבנו עשה.

(דבר תורה)

■ "וישלח ה' בעם את הנחשים"

עם ישראל מדבר בה' ומשה, וה' שולח נחשים ושרפים (שרף יותר מסוכן מנחש).

ה' שולח את הנחשים בשביל עצמו ואילו את השרף בשביל משה, ומדוע?

כיוון שה' מעדיף את כבוד הנביא יותר מכבודו (כפי שראינו אצל ירבעם בן נבט שביקש לעבוד עבודה זרה, וכשהנביא הוכיחו צעק תפסוהו, ויבשה ידו. מכאן שה' לא הענישו על זה שמרד בו ועבד עבודה זרה, אבל ברגע שניסה לפגוע בכבוד הנביא - ה' הענישו, משמע שכבוד הנביא חשוב לה' יותר מכבודו.) (הרב לוינשטיין שליט"א)

העם בא למשה ואומר: "חטאנו כי דברנו בה' ובך". וה' אומר לו: "עשה לך שרף" - ומשה עושה נחש נחושת. מדוע? ה' חש יותר לכבודו של משה ואמר לו עשה לך שרף, אבל משה העניו מחל לעם על כבודו האישי ואילו על כבוד ה' לא מחל, לכן עשה נחש נחושת.

ולמה דווקא נחשים?

ענני הכבוד היו בזכות אהרן, וכתוב במדרש שחלק מהנס היה שענני הכבוד היו הורגים את הנחשים. מכיוון שאהרן נפטר התבטלו ענני הכבוד, וממילא באו נחשים ועקרבים.

(דבר תורה)

■ התיקון לקרח - פרה אדומה!

שאלה: חומש ויקרא דן בקורבנות טומאה וטהרה, ובמדבר בכל לקחי בני-ישראל במדבר ללימוד לדורות. אם כן, מה עניין פרה אדומה לחומש במדבר? היה לה להיות בחומש ויקרא.

תירוץ: פרשה זו נכתבה דווקא כאן כתגובה לפרשה הקודמת-קורח. קורח כפר במשה וטען כי ה' נתן את התורה אבל רק בראשי פרקים, ואת הפרטים משה הוסיף מדעתו. ה' ציווה לבנות את המשכן אבל למנות את אהרן - משה מדעתו מינה. והראייה שהביא לדבריו הייתה, שאילו התורה הייתה כולה מפי ה', לא היו בה מצוות שאינן נתפסות בשכל האדם. לפיכך הלביש את 250 האיש בציצית שכולה תכלת ושאל את משה אם חוט אחד פוטר טלית שלמה. טלית שכולה תכלת אינו דין שתפטור את עצמה?! בכך התריס כנגד משה, שדברים אלו לא נצטווית עליהם ומלבך אתה בודה אותם. קרח לא השכיל להבין שבעצם זה שאינו מבין זוהי ההוכחה שמשה קיבל זאת כך, ויתרה מזו - אם משה היה ממציא זאת כשבאו אליו היה מיד קולט את התכנון ואומר שטלית כזו פטורה היא!...

אך כיון שמשה קיבל זאת כך משמיים, הוא ענה לקרח - בין אם הדבר מוכן ובין אם לא! ומכיוון שקרח לגלג וכתוב "ובני קרח לא מתו", היינו שיתכן שנשאר משהו בספק בליבותיהם של השומעים, לכן באה פרשת פרה אדומה שנבין שטעמי המצוות למעלה משכלנו והבנתנו.

"כי לא דרככם דרכי נאום ה'", ולמרות שקרח היה ("צדי-**ק** כתמ-**ר** יפר-**ח**" ס"ת - **קרח**), לא הצליח להשיג את טעמי המצוות.

טענתו דומה לסיפור הבא:

נהג משאית בא לרב ושאל האם הוא צריך לומר פסוקי דזמרה באם גמר את כל ספר התהילים לפני התפילה. חייך הרב וענה לו: אם

יבקשו ממך לקחת ולהוביל מיכלי דלק, תסכים?

"בוודאי" - ענה האיש,

ולפני הנסיעה תמלא את מיכל הדלק? - הקשה הרב,

"וודאי, אחרת המשאית לא תיסע..." - ענה בביטחון.

"אבל המשאית גדושה חביות דלק"?! שאל הרב.

ענה נהג המשאית: "אוייי... באמת... אין קשר ביניהם!"

לרגע זה חיכה הרב ואמר: "גם אין קשר בין התהילים שקראת לבין פסוקי דזמרה בתפילה"...

כך היא התשובה לטעותו של קרח, אין קשר בין חוט התכלת לטלית כולה...

(דבר תורה)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net